

TÄÄHEKE

NR.10

1966

29. oktoobril on Kommunistliku
Noorsooühingu 48. aastapäev

LENDURID JA LENNUKID

LAHTINE SUUSK

Kõikjale ei ole võimalik kiirabiautot saata. Näiteks saartele. Kui mõnel väikesel saarel inimene haigestub, saadetakse sanitaarlennuk teda haiglasse tooma. Talvel on sanitaarlennukil rataste asemel suusad all. Igal pool ei ole ju lennuvälja, maanduda tuleb kas või lummemattunud kartulipõllul. Peaasi et on lage maa.

Kord juhtus Juri Sossovil õige täbar lugu. Käsk oli lennata haiget tooma. Lennuk tõusis õhku, ja äkki Juri märkas: üks suusk on lahti tulnud. Ripub, ots allapoole. Niimoodi ei saa maanduda. Suusa ots tungib maasse ja paiskab lennuki kummuli. Kuid kommunistlikud noored leiavad alati hea nõu, nii ka Juri. Ta tegi lennuvälja kohal tiiru ja hakkas maanduma. „Mis nüüd küll saab?“ mõtlesid mehed, kes lennuväljal sanitaarlennuki maandumist pealt nägid. Kuid ei saanud midagi. Juri andis lennukile niisuguse kallaku, et saba puudutas maapinda enne suuski. Lennuk libises sabal tükk maad edasi, alles siis patsatasid suusad vastu lund. Maandumine läks

Tallinna Lennujaamas töötab palju kommunistlikke noori. Neil on huvitav ja vajalik elukutse. Nende lennukid viivad reisijaid ja kaupu kaugele teistesse linnadesse, sõidutavad arste haigete juurde, abistavad põllumehi. Jutustame mõne loo tublidest lenduritest, kommunistlikest noortest.

EKSIMINE SAJUS

Tõnu Albei juhtis lennukit. Ta oli õppelennul. Ilm oli pilves ja sadas vihma. Niisuguse ilmaga ei näe ümberringi midagi. Kõikjal vaid hall udu. Tõnu oli õigest lennusuunast kõrvale kaldunud ega osanud enam lennuvälja leida. Bensiin oli lõppemas. Mis teha? Tuleb kuhugi maanduda! Aga kuhu? Läbi udu ei näe, kas all on mets, mättaline karjamaa või koguni vesi.

Äkki märkas Tõnu pilveriba vahelt välgatamas teist lennukit. Raadioaparaadist kostis hoiatav hääl: „Tõnu, ära siin maandu! Pea vastu! Lennuväli pole enam kaugel!“ Tõnu sai teise lenduri abiga õige lennusuuna kätte ja maandus lennuväljal. Kui aga teist lendurit poleks appi tulnud, võib-olla oleks siis Tõnu õppelend äpardunud. Ent lendurid, kommunistlikud noored, ei jäta üksteist kunagi hätta!

nii hästi, et lahtitulnud suusk vajus oma õigesse paika tagasi.

ÕHUPÖLLUMEHED

Lennukitelt külvatakse põldudele väetisi ja pritsitakse alla umbrohutõrjemedelikke. Õhust põllumeheameti pidamine on lennutöö üks raskemaid liike. Rattad peaaegu mullapinda riivamas, kihutavad lennukid põllu ühest servast teise. Kõrgemalt lennates viiks tuul väetisetolmu või mürgise tõrjemedeliku laiali. Kasu asemel oleks kahju. Ernst Juhansonil lennuk puistas põllule väetist. Kiirus oli suur. Sekund – ja 50 meetrit on lennatud! Korraga kerkis lennuki ette üksik puu. See otsekui tormas vastu. Järsk pööre üles, ja juba oli lennuk üle puu. Kui Ernst oleks ärevusse sattunud ja poleks kiiresti tüüri keeranud – mis siis oleks saanud? Siis oleksid lennukist rusud järele jäänud! Kuid lendurid ei satu ärevusse. Nad märkavad kiiresti ohtu ja sellele vastavalt ka toimivad.

BERNHARD LUNDEN

Illustreerinud V. TÕNISSON

Väike trummilööja

Urmas Berezcki, keda pildil näed, kodulinnaks on Budapest Ungari Rahvavabariigis, kuid koolivaheaja veetis 9-aastane Urmas meil, Eestis. Ajame külalisega veidi juttu.

Mitmendas klassis sa käid?

„Käin Béla Kuni nimelise algkooli IV klassis.“

Missugune tund sulle kõige rohkem meeldib?

„Võimlemine. Igas tunnis on meil mingi võistlus. Ronime mööda redeleid, kiigume köiel. Ka kirjandit on tore kirjutada või matemaatika ülesandeid lahendada.“

Millised hinded sul on?

„Mul olid tunnistusel neljad-viied. Viisi oleks võinud ehk rohkemgi olla, kui jalgpall ja jalgratas nii väga poleks meelitanud.“

Milline on teie koolivorm?

„Kõik poisid ja tüdrukud kannavad tundides sinist kitlit. Väikeste trummilööjate koondustel on meil seljas valge särk, tumesinised püksid ja sinine kaelarätt. Märki meil ei ole. Püksirihma pandlal on pulkadega trumm ja täheke.“

Mida te koondustel teete? Mis on sinu ülesandeks?

„Klassis on meil kolm örsi – salka: Robinsoni, Tiigri ja Musta Pantri örs. Meie lipul on hõbetähtedega „Tiiger“. Minu ülesandeks on salga päeviku pidamine.

Kaks korda kuus on meil koondused. Sügisel ja kevadel võistleme jalgpallis, talvel käime ekskursioonidel või nukuteatris, vaatame diafilme, laulame ja mängime.

Et koondused oleksid lõbusad, selle eest hoolitsevad meie sõbrad pioneerid VI klassist. Pioneere tervitame niimoodi:

„Elöre!“ („Edasi!“)“

ELLO LEESMENT

Illustreerinud E. PIKK

AINO TIGANE Kooliasjad

Reeda ema oli koos oma tütreaga ka Ulvi kooli toonud. Palitud riidehoidu pandud, jättis ta tüdrukud koridori.

„Lippan tööle, teie oodake, kuni õpetaja teid klassi kutsub . . . Ega te siin karda?“

„Ee-ei,“ venitas Reet.

Ema läks minema. Ulvi küsis Reedalt:

„Miks sa ütlesid, et ei karda? Ise tead väga hästi, et Madis samuti kooli tuli.“

„Madis – kas teda võeti?“

„Ta olevat juba eile koolimütsiga uhkeldanud. Lubanud siin sihukest mürglit teha, et kõik ta käes nutavad. Ja kui õpetajad katsuvad teda kinni püüda, hüppab aknast välja – vurrduu!“ Samas kõrval oli lahtine aken, küll kõrge, ent Madisele see ei loe.

Oih, veidi eemalt kostis kiljatus, tüdrukutekobar, kes kooli sportlaste võidetud hõbekarikaid imetles, paiskus laiali. Kas Madis? Ei, teda siiski näha polnud. Selgus, et kiljatajaid ehmatas väljast sisselennanud herilane.

Võib-olla on siis Madis, näe, seal poisteringis, nood uudistavad midagi. Küllap näitab Madis mõnele neist Riia linna: käsib jalgade vahelt

taha vaadata, ja kui vaataja paha aimamata kummardub, tõukab ta uperpalli . . . Ulvi ja Reet kõndisid kõhklemisi ligemale. Ei olnud Madist ka poiste seas, need hoopis takseerisid enda konstrueeritud kinoaparaati.

Kuigi ei Reet ega Ulvi Madist kohata ei soovinud, kohe mitte sugugi ei soovinud, otsisid nad teda edasi.

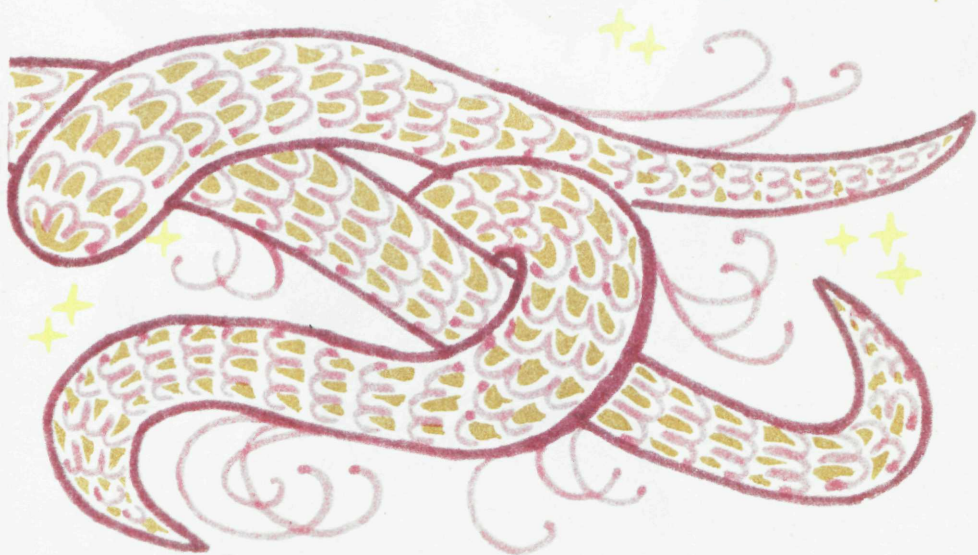
„Ta peab kraani juures olema!“ turgatas Ulvil mõte.

See oletus paistis tõenäoline. Sest kui Madis kodus nende õue ilmub, armastab ta just majakraani juures valvata. Kes peljata ei oska, sellele laseb säuh! veesoru vastu kõhtu.

Mööda sammunud kohast, kus seinal ripuvad kuldmedali saanud õpilaste fotod, leidsid tüdrukud varsti kraani üles. Paar poissi jõid para-

NIST, KES KIPPUS HIRMUTAMA

MATTI RANNU
muinasjutt

Suur punane päike vajus silmapiiri taha. Ja asemele tuli pime öö. Muinasjutumaal algas suur kära ja müra. „Ha-ha-haa!” hüüdis keegi koleda häälega. „Hi-hi-hii!” naeris keegi peenikese häälega. Ja draakonid lendasid ringi ning nende kõrval kihutasid luudadel nõiad. „Lähnen hirmutan inimesi,” ütles üks suur draakon ja hüppas muinasjutust välja, lendas üle kõrge mäe ja laia laane ning maandus jõe ääres. Ta nägi silda, maja ja väikest karvast looma. „Kes sa oled?” küsis draakon koleda häälega. „Auh!” ütles koer ja hammustas draakoni sabast. „Ai!” hüüatas draakon ja põgenes, sest ta ehmus väga. Varsti ta jõudis suurde linna. Öisel tänaval liikus põlevate silmadega koletis. „Ho-ho-hoo!” hüüdis draakon, maandus koletise kõrvale, laksutas hambaid ja purskas tuld. Koletis aga võttis kätte ja paiskas suures kaares vett ning kustutas draakoni leegi.

See oli tänavakastmise auto.

„Kes siin lärmab?” kuulis draakon äkki kellegi karmi häält.

„Ah-haa! Viimaks ometi inimene, keda ma hakkam nüüd hirmutama!” rõõmustas draakon ja tahtis hakata vehkima oma suurte inetute tiibadega.

Aga inimene võttis draakonil tutist kinni ja ütles:

„Lähme jaoskonda!”

See oli korralvur militsionäär, kes kaitses inimeste öörahu.

Draakon ei tahtnud miilitsasse minna.

„Luba mind muinasjuttu tagasi!” palus ta. Ta ei tahtnud sugugi karistatud saada.

„Ja sa ei tule enam lärmama ega korda rikkuma?” küsis militsionäär.

„Ei,” lubas draakon.

„Hästi, mine siis,” ütles militsionäär, sest ta oli muidu heasüdamlik inimene. Ja draakon lendas kiiresti üle jõe, metsa ja mäe, kuni jõudis muinasjuttu tagasi.

Iga asi oma kohale!

Sellest ajast peale draakonid ei tule enam muinasjutust välja. Aga kui sa juhuslikult näedki tänaval mõnd draakoni, kes otsustas siiski tulla inimeste hulka, siis ära teda kardada. Ta tuli vaid oma lastele kompekke ostma või limonaadi jooma. Võid temaga julgesti vestelda. Ehk jutustab ta sulle sama loo mis minulegi.

jasti vett, kuid kurja nalja tegemas polnud seal kedagi. Madist silmasid tema otsijad alles koridori kõige kaugemas otsas.

Tüdrukud kahmasid teineteisel käest kinni, tahtsid ära joosta.

Aga kui Madis ei liikunud, jäid nad vaatama. Poiss seisis üsna üksi, oli kuidagi kurb. Ulvil hakkas temast koguni kahju.

„Mis sul viga on?” päris Ulvi. Reet lisas:

„Mispärast sa ei mürgelda, nagu lubasid?”

Madisel polnud seda kõva häältkki, mis kodus, ta pomises tasa:

„Mine neid kooliasju tea.”

Kell kõlises. Kui Ulvi ja Reet piki koridori tagasi läksid, poetas Madis enda nende vahele.

Ehkki kahe tüdruku kaitse all, põrnitses ta veelgi kohkunult teisi õpilasi.

Uut moodi taksiauto

Teda võib praegu näha ainult Moskva tänavail. Ta ei ole niisuguse kujuga nagu „Pobeda“ ja „Volga“. Hoopis uut moodi. Nagu iselaadi väike buss. Nähtavale tuleb kivi klaas. Kere metallist ja plastmassist. Eredavärviline. Külgedel mustad malerudud.

Uks on laiem kui senistel sõiduautodel. Kabiini võib astuda, kohver käes. Kabiin on avar. Põrandale mahub mitu kohvrit. Mahub ka televiisor või isegi lapsevanker. Istet saab ettepoole nihutada. Nähtavale tuleb vaba ruum. Ka sinna võib kohvri panna.

Sõitja on taksojuhust eraldatud klaasist vaheseinaga. Nii ei sega sõitja juhti. Aga kuidas saab siis juhile ütelda, kuhu sõita soovitakse? Kuidas saab juhile sõidu eest tasuda? Väga lihtsalt. Tarvitseb vaid nupule vajutada. Vaheseinas hakkab tööle seadeldis, mille kaudu juht kuuleb, mida talle öeldakse. Vaheseinas on ka kassa, kuhu sõiduraha panna.

Autol on kaks ust. Üks juhile, teine sõitjale. Sõitja läheb autosse ja väljub sealt ainult paremalt poolt. Vasakult poolt ei tohigi autost väljuda. Miks? Sellepärast et on ohtlik – vasakult poolt mööduvad autost ju teised sõidukid.

Uut moodi takso valmis nõukogude konstruktorite ja kunstnike ühistööna. Ta on senistest taksodest parem, on ilus ja mugav. Juba tuleval aastal võid teda ka meie tänavatel näha ja siis ka temaga sõita.

Tiritamm

ELLEN NIIT

PIRI-PAMM,
SIRI-SAMM,
ÕUES KASVAB TIRITAMM.
KASVAB SEITSE SEKUNDIT
JA ON POOLTEIST MEETRIT PIKK.

PIRI-PAMM,
SIRI-SAMM,
ÕUES KASVAB TIRITAMM.
KASVAB KAHE HARUGA
JA ALASPIDI ARUGA.

PIRI-PAMM,
SIRI-SAMM,
OH MIS ILUS TIRITAMM!
KOKKU KANNAB KUMBKI HARU
KUMMET TIRITAMMETÖRU.

Illustreerinud E. VALTER

Viisteist vasikat

KALJU KANGUR

TAMMETÖRUDEST TEGI
VIISTEIST VASIKAT JASS.
NÄITAS NEID VASIKAIK KASSILEGI,
HIRMUGA PUNUMA
PISTIS KASS.

KÜLL SEE KARI
VAST KARGLES JA MÕÖGIS!
OLI VAST SIGINAT-SAGINAT
KÕÖGIS!

SEDA PIIMA,
MIS ÜLE J'AI KASSIST,
JASS PIDI IGAÜHELE VIIMA.
AH KUI KENA SEE OLI JASSIST!
KÕIKI TA JOOTIS
PLASTMASSIST
TASSIST,
ISE ILMA J'AI HOOPIS.

Siili automobiil

SIILIL
OLI OMA AUTOMOBIIIL.
OMA AUTOMOBIIILIL
SÕITIS SIIL.

SÕIDUL POLNUD VIGA.
POT-POT!
JÖRRA-JÖRRA!
IGA
MINUTIGA
VAKSA VÖRRA...

"KAHEKESE"

LOOMAAED

Kameeleon

Joonistanud K. NIINEPUU

Inimese kohta, kes tihti oma arvamust muudab, öeldakse: „Ta on nagu kameeleon!“ Kuid kameeleonil, sellel 10 sentimeetri kuni meetripikkusel sisalikul on ainult üks arvamus: mida rohkem süüa, seda paremini saab kõhu täis. Ja seda arvamust ei muuda ta kunagi. Aga tihti muudab ta oma kühmulise keha värvust. Kui kameeleon ronib pruunil puutüvel, on tema keha pruun. Kui ta jõuab roheliste lehtede vahele, läheb tema keha roheliseks. Kord pandi kameeleon musta-punaseruudulisele tekile – ja loom muutus niisamuti ruuduliseks. Nii et võta kinni, missugune on kameeleoni värvus tegelikult.

Miks ta oma keha värvust niimoodi muudab? Sellepärast et jääda oma vaenlastele, röövlindudele, märkamatuks. Päev läbi on sisalik puuoksal, saba keerdus ümber oksa, ja nilpsab pika limase keelega putukaid. Kameeleon elab Aafrikas ja Lõuna-Aasias.

Sekretärlind

Tema pikkade koibade ülemine osa on kaetud sulgede nagu kintspükstega. Saaki kõrgest rohust otsides seisab ta kummargil ja väristab pealael püstiseid sulgi. Niimoodi meenutab lind kangesti vanaaegset kantseleikirjutajat – sekretäri. Ka sellel olid kintspüksid, kõrva taga hanesuled (millega siis kirjutati), ja tihti seisis ta ülemuse ees kummargil.

Sekretärlindu nimetatakse ka kurgkotkaks. Tema kodu on Aafrika rohtlates ja seal on ta kuulus mürgiste madude hävitajana. Kui sekretärlind märkab rohust roomajat, hüppab ta sellele jalgadega otsa. Surub mao vastu maad ja lööb jämeda kõvera nokaga surnuks.

Sekretärlinnud ei ela parvedena, vaid ikka nii, et isa ja ema on kahekesi. Puu alumisele oksale või põõsasse ehitatakse vitsaraagudest ja savist pesa. Sel ajal kui ema pesal istub, valvab isa pesa ees nagu tunnimees. Kes julgeb pesa lähedale tikkuda, saab kohe tunda sekretärlinnu teravaid küüniseid ja tugevaid nokahoopseid.

Punane bussike

HELJO MÄND

Punane buss sündis suures autotehases. Algul ei olnud ta üldse punane, vaid selline rauavärv hall ja laiguline nagu kõik teised bussidki tema kõrval.

„Ma ei taha nii kole olla,“ ütles väike punane buss, kes siis ei olnud veel punane.

„Kannatust, kohe saad sa ilusaks,“ lohutas teda meister ja juhtis ta koos teiste bussidega värvimissaali sinise värviduši alla. Kõik bussid said seal sinise läikiva katte, ainult meie tuttav bussike tõrkus vastu.

„Ma tahan punane olla.“

„Punane olla? Siis pead homseni ootama,“ ütles meister, „homme on punase värvi päev.“ Bussil ei olnud kiiret. Ta jäi ootama ja saigi endale ilusa helepunase lakk-kuue.

„Aitäh!“ ütles ta meistrile ja veeres autotehase õuele.

Sel ajal oli tulnud sinna just bussijuht, kellel oli vaja uut bussi. Talle hakkas punane buss meeldima ja ta ütles:

„Ma võtan selle tõmpnina.“

Nii saigi buss endale uue nime. Bussijuht töötas maaliinil, see tähendab, et viis inimesi linnast maale ja maalt linna. Ja Tõmpnina hakkas seal temaga koos sõitma. Muudkui sõitis mööda laia asfalti.

Asfaldil oli kerge ja mõnus sõita, vihm ei leotanud teed pehmeks ja rattad ei vajunud sisse.

Maal nägi Tõmpnina traktorit, mis põllul kündis, kohtas kohmakat teerulli, igasuguseid veomasinaid. Eriti meeldisid talle kiired sõiduautod ning mootorrattad.

„Kust te tulete?“ küsis ta sõiduautodelt.

„Kaugelt,“ vastasid need ja vuhisesid mööda.

„Kuhu te lähete?“ küsis ta mootorrattastelt.

„Kaugele,“ vastasid nood ja põrisesid mööda.

„Mis seal kaugel küll on?“ mõtles buss. „Kõik lähedavad ja tulevad sealt.“

Ja ka temal tuli igatsus kauguse järele. Ta tahtis sinna minna, aga ei saanud, ei

tohtinud. Pidi kogu aeg sõitma üht ja sama teed ning peatuma ja jälle peatuma.

„Sõidame ükskord kaugele,“ palus ta bussijuhti.

„Ei ole võimalik,“ vastas bussijuht, „meil on plaan, me peame täpsel kellaajal linna saabuma.“ Tõmpnina-buss muutus nukraks, ta ei tahtnud enam sõita ainult üht teed. Teda hakkas siin kõik tüütama: traktor oli igav ja määrdunud ning muudkui tõrtsutas põllul edasi-tagasi, teerull oli kiuslik, jäi keset asfalti seisma ega lasknud teda otse sõita, ja autod ning mootorrattad kihutasid temast mööda, puistates talle tolmu näkku. Ta sai ka nende peale pahaseks ja kui üks „Tšai-ka“ temast jälle mööda vuhises, kurjustas:

„Kuidas sa tohid minust mööda

minna! Kas sa ei näe, et ma olen suurem?“

„Suurus ei tähenda midagi,“ ütles „Tšai-ka“, „kiirus ja jõud loevad.“ Ja lisades gaasi, hõikas väljakutsuvalt:

„Katsu, kas saad mind kätte!“

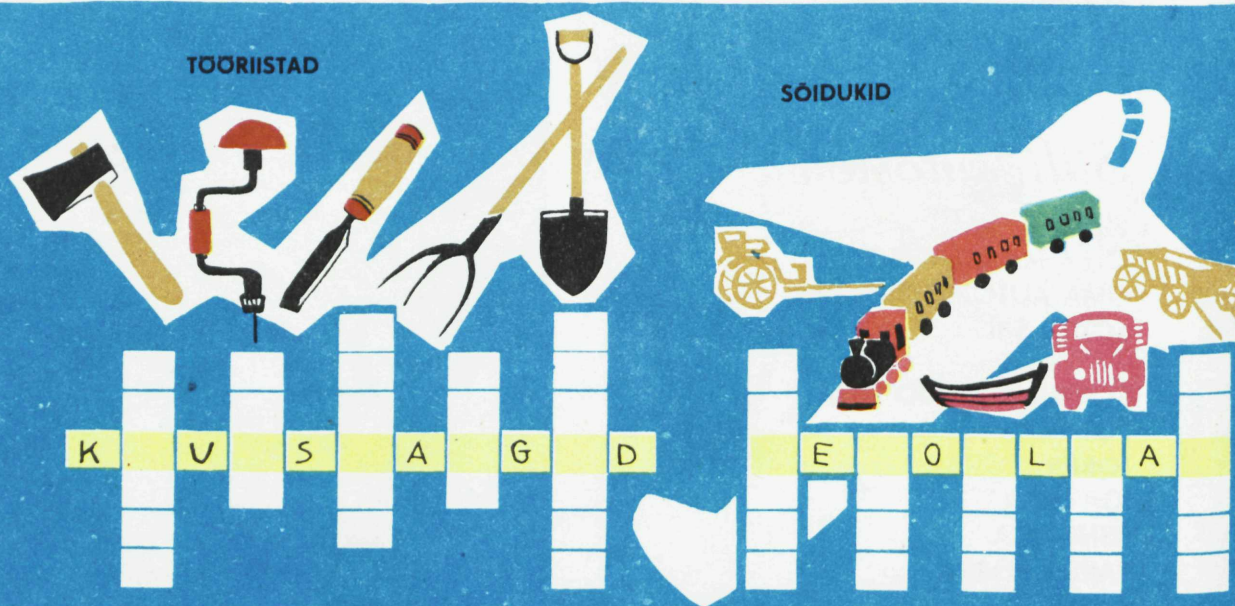
Buss tahtis ülbele hooplejale järele kihutada, kuid juht vajutas pidurile ja ta pidi kihutamise asemel seisma jääma, sest mõnel reisijal oli vaja maha minna ja mõnel peale tulla.

„Aga ükskord sõidan ma ikkagi kaugele,“ mõtles Tõmpnina-buss otsustavalt ja ta tuju läks sellest pisut paremaks.

Ühel päeval tuligi hea juhus. Parajasti kui nad traktori lähedale jõudsid, hüppas traktorist bussi ette ja peatas bussi.

Traktoril oli üks mutter lahti läinud ja traktoristil ei olnud endal

ARVA 'ÄRA! ARVA 'ÄRA!

Kui mõistatuse õigesti lahendad, saad põikreas tööriista, mis ei puudu ühegi mehaaniku laualt.

Õige lahenduse korral saad teada, kuidas on lennuki teine nimi.

võtit kaasas, et seda kinni keerata. Bussijuht võttis võtme ja läks traktoristi aitama.

„Nüüd on paras aeg kaugele minna,“ mõtles Tõmpnina-buss ja sõitis minema. Reisijad pistid hädaldama:

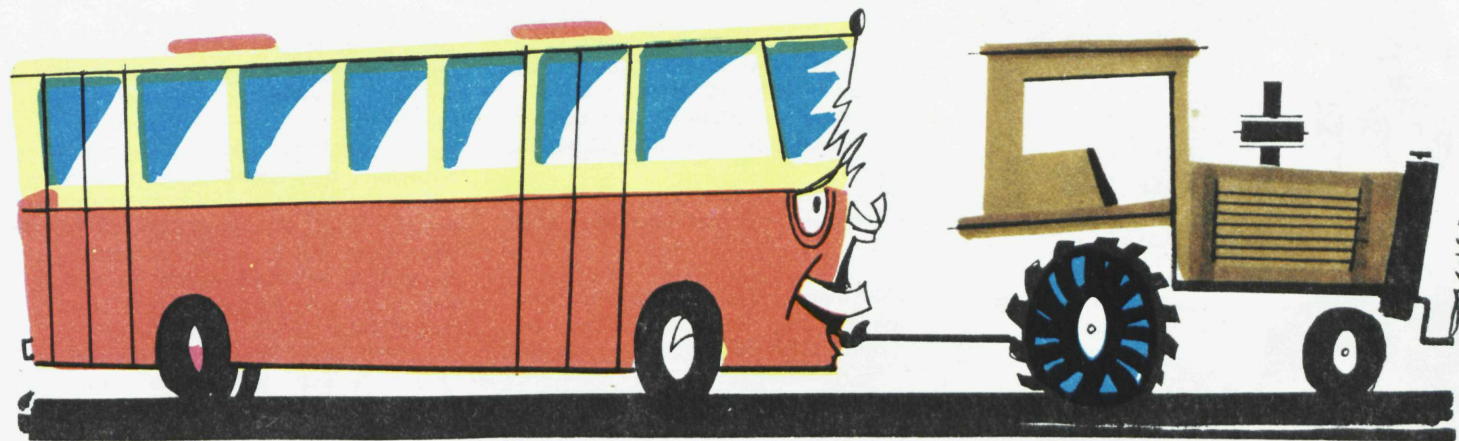
„Kuhu sa sõidad?“

„Kaugele,“ vastas buss rõõmsalt ja lisas kiirust.

„Me ei taha kaugele, me tahame linna. Pea kinni!“ hakkasid reisijad läbisegi karjuma.

„Las karjuvad,“ mõtles Tõmpnina-buss. „Kui nad kaugele jõuavad ja näevad, kui tore seal on, kiidavad veel mind.“

Aga ta sai ainult natuke maad sõita, sest reisijad hakkasid vihaselt trampima, naised kiljusid, üks mees püüdis rooli keerata, Tõmpnina surus vastu, hakkas vibama, sõitis teetammilt alla ja

põrkas raksti! vastu puud. Ai-ai! Kui valus see oli! Tema tõmp nina läks päris lömmi, silmaklaasid olid möranenud ja

bensiin hakkas välja jooksma. Reisijad hurjutasid veel omakorda, kuigi-nemad polnud üldse viga saanud. Tõmpnina-buss ei suutnud enam paigast liikutagi. Tal polnud lihtsalt jõudu, rattad olid pehmesse mulda vajunud, ei veerenud esipidi ega tagurpidi. Siis jõudis juht sinna, aga ka tema nõu ei aidanud.

Üks „Volga“ sõitis mööda.

„Aita mind välja!“ palus buss.

„Sa oled minu jaoks liiga suur, ma ei jaksa sind maanteele tõmata,“ vastas „Volga“ ja läks ära.

„Pole need sõiduautod ühtigi nii vägevad, ainult hooplevad,“ mõtles Tõmpnina.

Kuid aitaja tuli siiski. See oli sama traktor, kelle mutter oli lahti. Traktor vaatas ja vangutas pead:

„Oh sina, bussike, isemeelne ussike!“

Ütles ja tõmbas ta teele tagasi.

Aga ka teel ei saanud buss enam omal jõul edasi. Ta seoti trossiga traktori taha ja traktor hakkas teda linna poole pukseerima.

Oi kui aeglaselt traktor sõitis! Sõitis ja ümises omaette:

„Kõrra-kõrra, tuura-taara, võrra-võrra, viira-vaara.“

„Millal ükskord nõnda linna jõuame?“ mõtles Tõmpnina ja hakkas igavusest kaasa ümismema. Ümises ja ümises, kuni traktori laul talle lõpuks meeldima hakkas. Nii oli päris tore tatsata ja laulda:

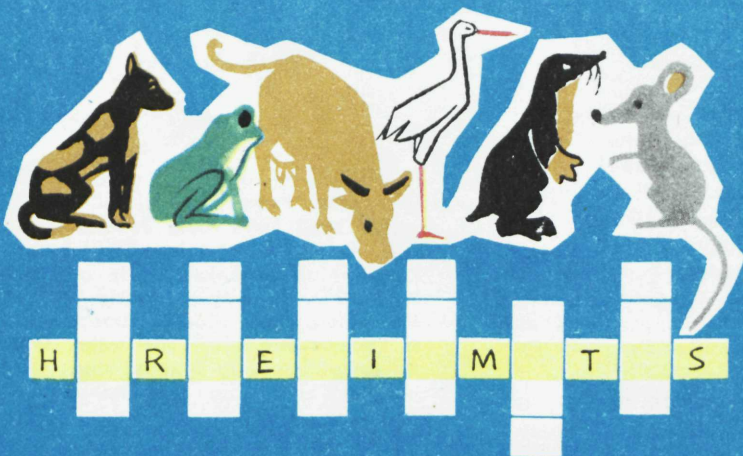
„Kõrra-kõrra, tuura-taara, võrra-võrra, viira-vaara.“

Tõmpnina laulis ja kujutas ette, et on põllul. Et ta sammub aeglaselt ja väarikalt soojal pehmel mullal, aga selja taha tekivad kohevad vaod nagu lained. Ja ta laulis veelgi valjemini:

„Kõrra-kõrra, tuura-taara, võrra-võrra, viira-vaara.“

Ja lauldes jõudiski linna.

KOLE KOLL

ARVA ÄRA! ARVA ÄRA!

Aias valvab kole koll. Lahenda mõistatus ja sa saad teada, kes see on. Ainult üks nendest lindudest-loomadest, kes siin joonistatud, ei karda teda sugugi. Kes? Miks ta ei karda?

KARTULI- PÖLLUL

HARRI JÖGISALU

I
Ühel hommikul oli koolimaja imelikult vaikne: suuremad lapsed tundidesse ei tulnud – nemad kogunesid kolhoosi sõiduks õuele. Läksid appi kartuleid võtma.

„Õpetaja, miks meie kolhoosi ei lähe?“ oli Sassil tunni alguses käsi püsti.

„Ei ole kutsutud, mis muud. Peavad pisikesteks!“ vastas õpetaja naeratades.

II
„Seltsimees esimees, teiega tahetakse kokku saada!“ teatas raamatupidaja, kui esimees kontorisse tuli. „Noormehed ootavad siin juba tükk aega. Ütlesid, et saavad seda asja ainult teiega ajada!“

„No mis asi see siis on ajada?“ kutsus esimees Sassi ja Jassi oma kabinetti.

„Tulime küsima, miks te meid ei kutsunud kartuleid võtma? Vanemad klassid on kõik tööil, aga meie tahaksime ka aidata!“

„Missugune klass see on?“

„Esimene!“

„Kulla mehed, ega siis nii noorelt veel põllule tulla! Korvid on raske ja seljad jäävad haigeks!“

„Me võtame väikesed korvid ja kahepeale!“ ei andnud Jass järele. „Praegu pole meil rohkem inimesi tarvis, juba jätkub!“ katsus esimees lahket pakkumist tagasi lükata.

„Aga minu isa veel täna hommikul rääkis, et läheb kartulimaad kündma, kuid ei ole, kes vao järel puhutaks nopiks. Ütles, et võtjad jäta-
vad palju kartuleid maha. Eile me vanaemaga käisime noppimas ja jõudsime küll!“

Selle vastu ei osanud esimees midagi kosta. Hakkas pärima, kas õpetaja lubab ja kas kõik õpilased tahavad tulla.

„Õpetaja ütles, kui kutsutakse, siis võime küll üheks päevaks appi minna!“ teadis Sass kindlasti. Parajasti pistis agronoom pea ukse vahelt sisse.

„Tule aga tule siia! Näe, inimesi pakutakse!“

„Keda?“

„Noormehed tahavad kartuleid noppida. Tulevad terve klassiga!“

Selle peale läksid esimees ja agronoom vaidlema. Agronoom ütles, et temale antakse tööjõu asemel aina titasid. Ega põld ole lasteaed! Esimees noogutas takka ja ütles, et õige küll, aga küsis, kas agronoomil noppijaid on kündjate järele panna. Vaat ei olnud. Ja siis jäi agronoom nõusse, et järelnoppimisel võiksid väikesed lapsed ka olla. Kas nüüd just esimene klass, aga suuremad...

Jassil-Sassil oli sedamaid sõit sees. „Head tervist!“ ja padinal uksest välja.

III
Seda viga nüüd enam ei olnud, et nooremaid klasse kolhoosi ei kutsutud. Esimees ju ise ütles, et abi on tarvis järele noppima. Kui Jass ja Sass sellest klassis rääkisid, lubas õpetaja igaks juhuks järele küsida. Poiste jutt oli õige. Teisel päeval lapsed tulidki künnimaale.

Traktor mitmehõlmalise adraga muudkui keeras mulda, ja kus kartul välja tuli, tõstsid lapsed selle korvi – ikka üksteise võidu. Hobusemees korjas korvitäied kokku. Ei löinudki kaua, kui kast hakkas täis saama.

Siis tuli agronoom põllule.

„Kui hakkab viimati nurisema?“ käis Sassi mõte peast läbi.

„Ei tea, kas on tööga rahul?“ vaatas Jass vagu enda järel.

Aga tulija hakkas hoopis noppijaid kiitma: „Juba terve vanrikasti täis kartuleid üles nopitud!“

Rääkis siis õpetajaga, kui palju see kolhoosile annab, kui põld niimoodi üle nopitakse. Rubla pealt ütles ära, ainult esimeses klassis nii suurte arvudega veel ei arvatata.

„Vaadake aga,“ hoiatas agronoom põllult lahkudes, „et keegi endale liiga ei tee!“

„Naljajutt! Kuidas saab laps endale liiga teha, kui kartuli maast üles võtab?“

MEIE

6

Kartul oli pisike ja pisut mõrugi. Teda aretati suuremaks ja maitavamaks. Kartuli eest hoolitseti, nagu hoolitsetakse väikelapse eest. Talupoegadele tulid ka teadlased appi. Nii saadi palju häid kartulisorte – valgete, roosade, kollaste, punaste, siniste mugulatega.

Illustreerinud S. VALJAL

5

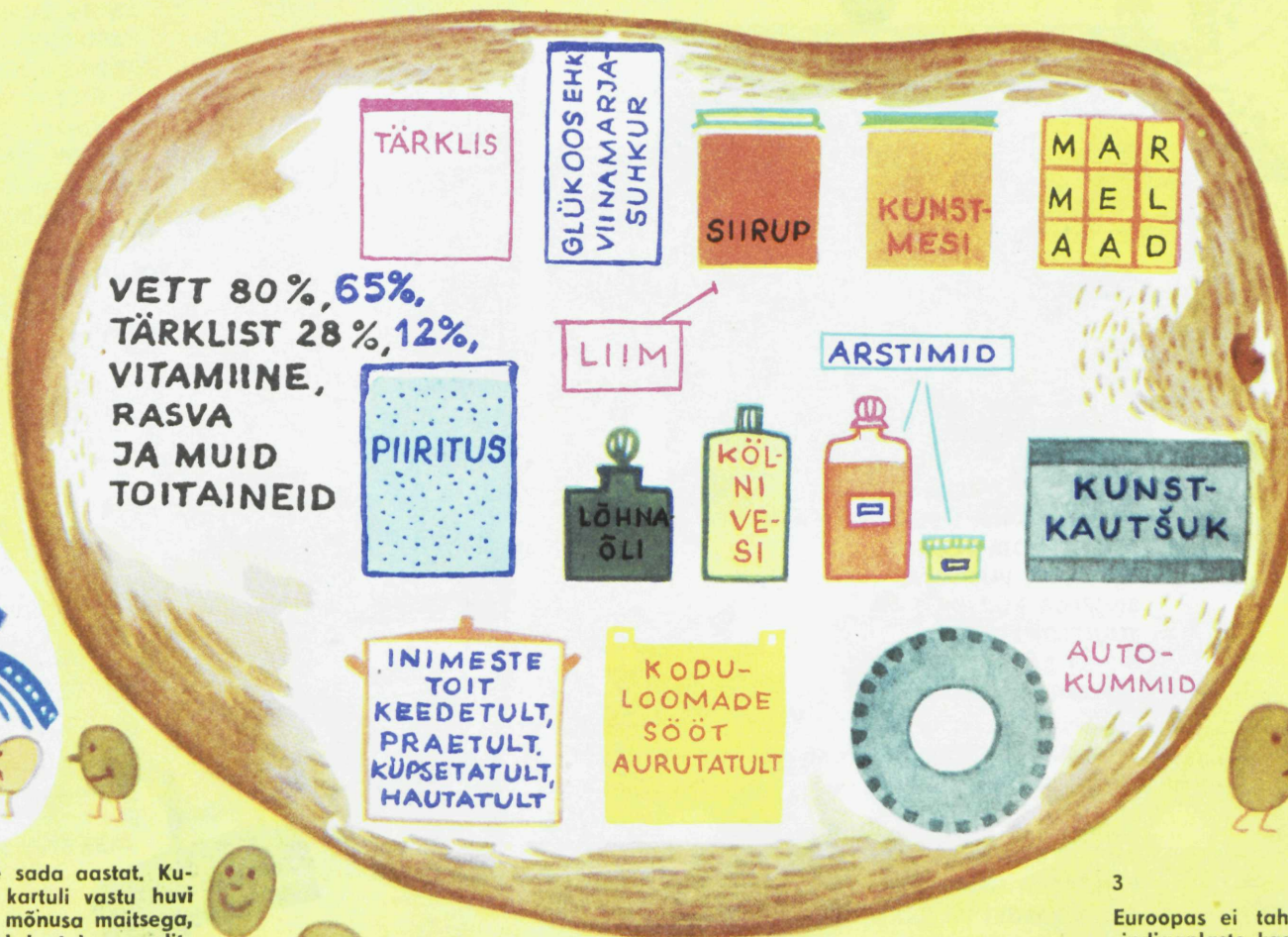
Möödus jü'e peaaegu sada aastat. Vene tsaar Peeter I viibis Hollandis ja saatis sealt kodumaale kotitäie kartuleid. Ta soovis, et talupojad tutvustaksid kartuliga ja hakkaksid seda põldudel kasvatama. Talupojad tutvustid ja ütlesid: „Meie neid võõraid maapähkleid ei kasvata ega söö.“ Siis laiskas tsaar talupoegadele ette lugeda küsu: „Kes kartuleid ei kasvata, saab nahapeale!“ Enam ei olnud midagi parata, mindi kartulipõldu kündma. Möödus veel mitu-mitukümmend aastat, alles siis levis kartulikasvatamine ka Eestis. Ja levis kohe nii laialdaselt, et Eestit hakati nimetama kartulimaaks.

TEINE LEIB...

7

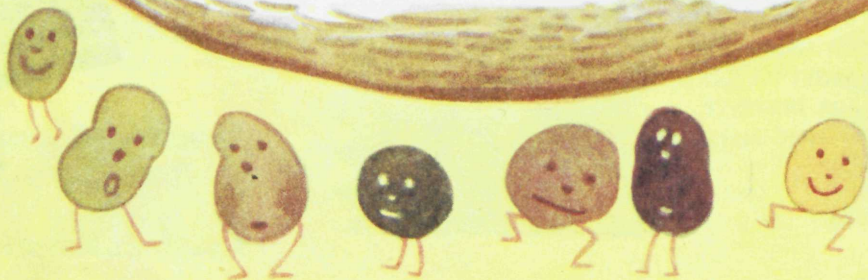
Nõukogudemaal kasvatatakse nüüd teravilja kõrval kartulit kõige rohkem. Ta on väärtuslikuks toiduks inimestele ja söödaks koduloomadele, ning teda läheb väga palju vaja keemiatehastes. Sellepärast kolhoosid ja sovhoosid viie aasta jooksul suurendavadki kartulikasvatust.

VAATA, MIDA KÕIKE SISALDAB KARTUL JA MIDA KÕIKE TEMAST SAABI!

4

Läks mööda ligemale sada aastat. Kuningalossides hakati kartuli vastu huvi tundma. Kuna ta oli mõnusa maitsega, sai koorega keedetud kartul maavalitsejate ja teiste suurnike magusroaks. Kartuliõisi kandsid printsessid ja kuningannad oma uhketes soengutes rooside asemel.

... ON KARTUL. Sa tead küll, miks! Kõrvuti leivaga paneb ema lõunalauale peaaegu alati ka kartulivaagna. Selles on kartul kas koorega või kooritult keedetud, või rasvaga praetud, või pudruks tambitud. Ja kui palju suppe saab kartulist! Siis veel vormiroogi, salateid, kotlette. Kokad räägivad, et kartulist võib teha sada erinevat toitu. Küllap neil on õigus.

1

Vanasti ei olnud kartulit mujal maailmas kui ainult indiaanlaste maal – Lõuna-Ameerikas. Kartul kasvas metsikult kuni viie kilomeetri kõrgusel Andi mäestikus. Seal oli ta indiaanlastele tähtsaks toiduks.

2

Hispaanlased, kes purjetasid indiaanlaste kulda ja hõbedat röövima, saatsid Euroopasse ka kartuleid. See oli aastal 1553.

3

Euroopas ei tahtud kartulist kuuldagi. Õeldi, et need „indiaanlaste kasvandikud“ on vihad ja mürgised ega sünni üldse süüa. Kartuli seemnetega marjad on tõepoolest mürgised. Aga just neid esialgu süüa prooviti. Alles hiljem tuldi selle peale, et toiduks kõlblikud on vaid juuremugulad.

GEORG SEPP

MA SAIN KINKE NELJALT MEHOLT:
KÜLMALT TALVELT,
KEVADELT,
PÄIKSEPAISTELISELT SUVELT,
HELDELT KULDSELT SÜGISELT.

MIDA ESIMENE ANDIS,
VALGE TALV SIIS KOKKU KANDIS?

TALV – SEE KINKIS KÕRGED HANGED,
VALGE TAEVA, VALGE MAA.
MEIE TOA AKENDELE
HÖBELILLED MAALIS TA.
ÕUE TEGI LUMEMEMME
HÄSTI-HÄSTI NALJAKA:
PÄHE SURUS VANA ÄMBRI,
KÄTTE PISTIS MADJAKA.
TALV TÕI PIKA SAANISÕIDU
NÕLVALT ALLA TEISTE VÕIDU,
SUUSARAJA SILEDA,
UISUVÄLJA VILEDÄ.
KINKIS MULLE PUNAPALGED,
RÕIVAD – SUISA LUMIVALGED.

MIDA TEINE MEES KÜLL ANDIS,
KENA KEVAD KOKKU KANDIS?
KEVADELT SAIN KASEMAHLA,
ÕIGE MITU PAJUPILLI,

PEOTAIE PÄASUSILMI,
SÜLETAIE SINILILLI;
SUMISEVAID SITIKAIK,
PÖRISEVAID PÖRNIKAIK,
SADA TUHAT KIREVAT
IMEKAUNIST LIBLIKAT!
MA SAIN OJA VULISEVA,
VESIRATTA VURISEVA,
SIILIPOJA KOREDA,
TUULELOHE TOREDA.
KEVADELT SAIN KIRJU KLEIDI
(PORIPLEKILISE VEIDI).

MIDA KOLMANDALT MA SAIN,
MIDA ANDIS SUVI PAI?

SUVI ON JU RÖÖMUTOOJA!
TEMALT SAIN MA PALJU SOOJA,
PÄIKESE JA SINITA EVA,
SADA VALGET PILVELAEVA,
SILLERDAVA JÄRVEVEE,
SAMMALPEHME METSATEE.

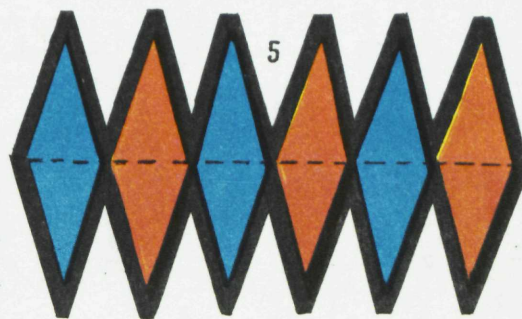
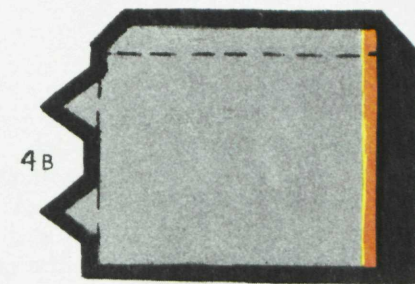
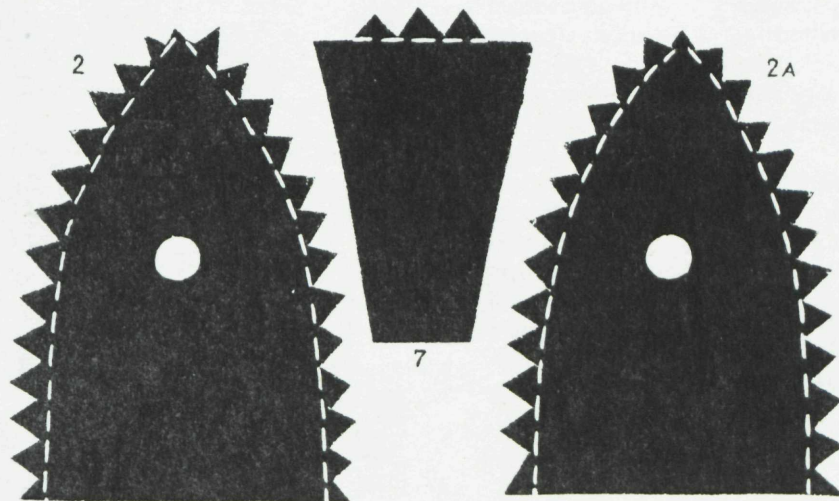
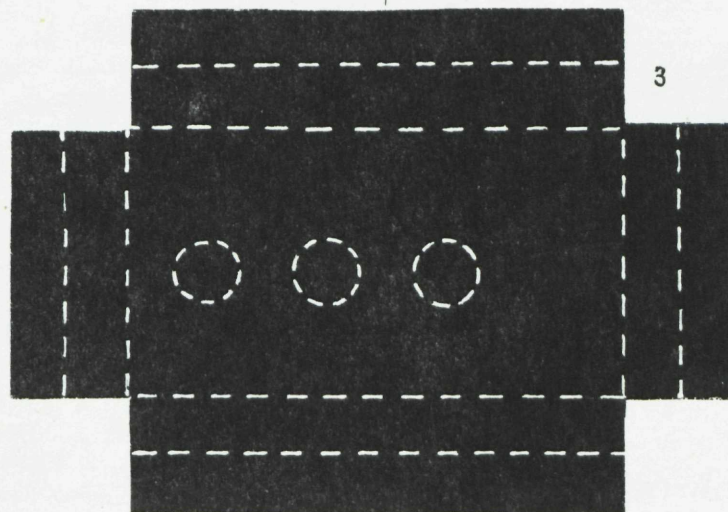
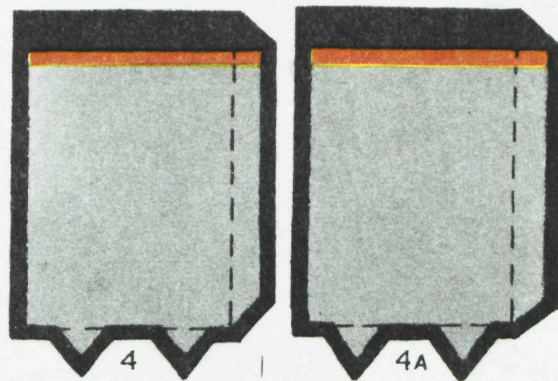
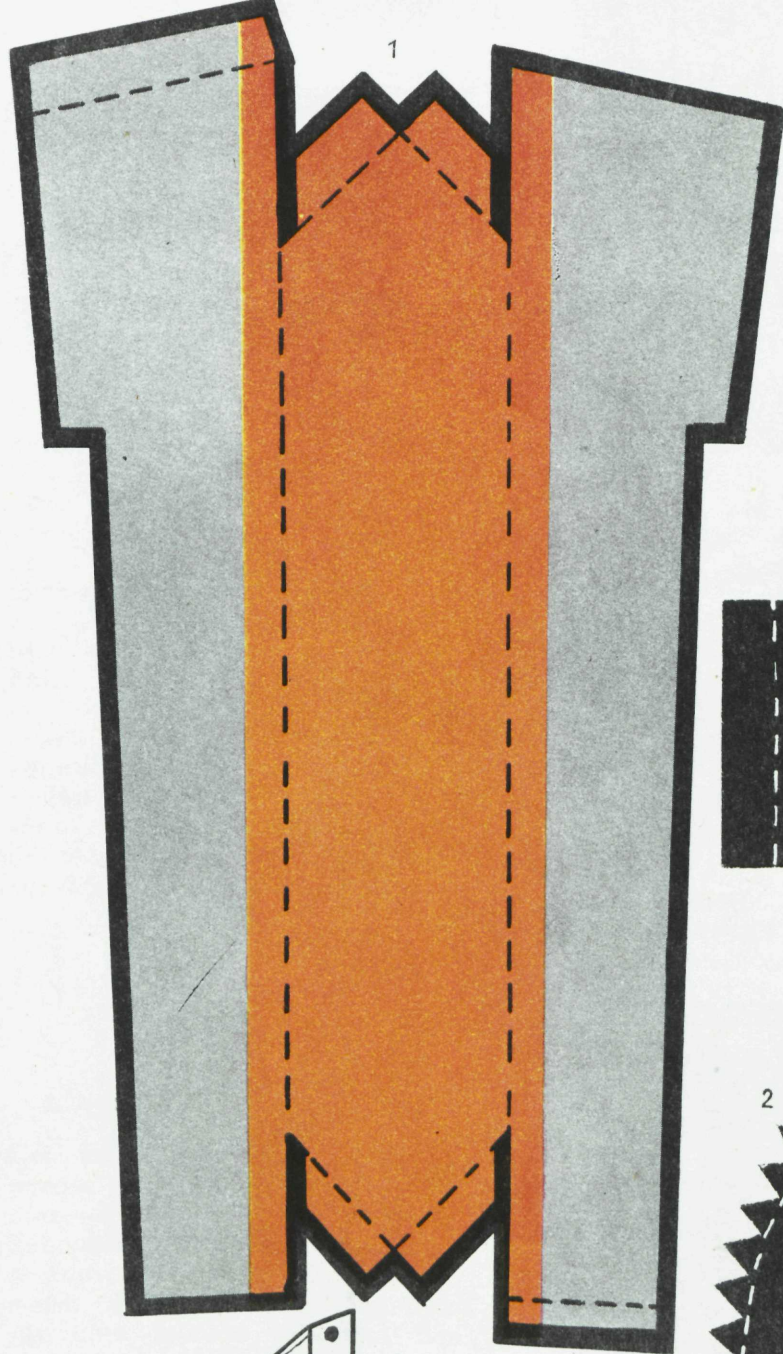
PALJU SAIN MA LIIVAKOOKE,
MITUT SORTI KASTEJOOKE,
LILLI – TERVE LILLEAIA,
MARJU – RAIESMIKU LAIA,
PUNAPÖSKSEID MAASIKAIK,
SINISILMSEID MUSTIKAIK.
EGA SEEGI OLNUD PAHA,
ET SAIN SUVELT – PRUUNI NAHA.

MIDA NELJAS MEES SIIS ANDIS,
SÖBER SÜGIS KOKKU KANDIS?

SÜGIS OLI KÕIGE HELDEM,
KINKIS MULLE – MÕELGE VAID!
KIRSSE,
ÕUNU,
PÄHKLEIK,
PLOOME,
KULDSEID KUUSERIISIKAIK.
PUISTAS VÄRVILISI LEHTI,
ANDIS TAMMETÖRUST SIKU,
KASTANPRUUNI PULLIKESE,
PÕIMIS RUKKIKÖRTEST NUKU.
NÄITAS MULLE UUE RAJA,
KINKIS SUURE KOOLIMAJA.
SÜGISEL MA LEIDSIN EEST
NELIKÜMMEND SELTSIMEEST.
SELGA SAIN MA KOOLIKLEIDI,
UUE VORMIMÜTSI PÄHE,
KOOLIKOTTI AABITSA
JA

RINDA –
UHKE PUNATAHE.

„Aurora“

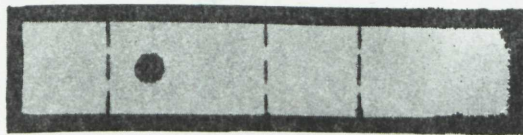
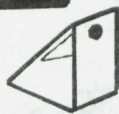
Leningradis Neeva jões seisab ankrus sõjalaev „Aurora“. 49 aastat tagasi kuulutas selle laeva kahuripauk Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võitu.

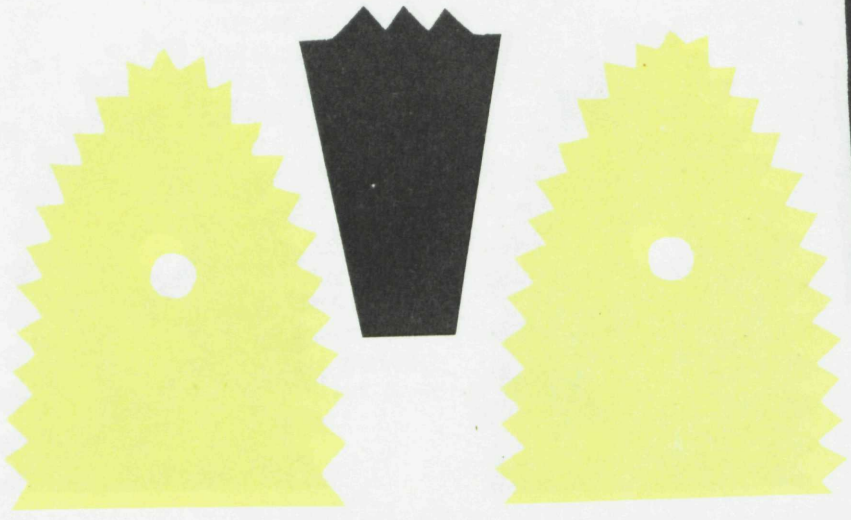
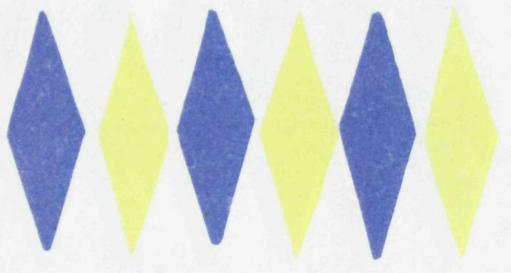
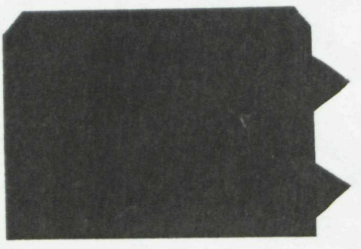
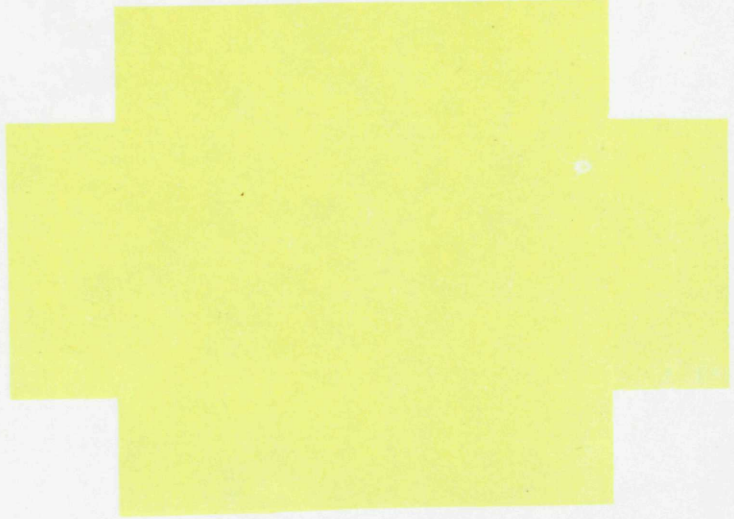
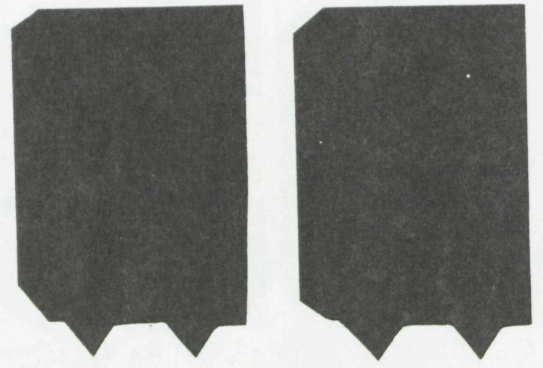
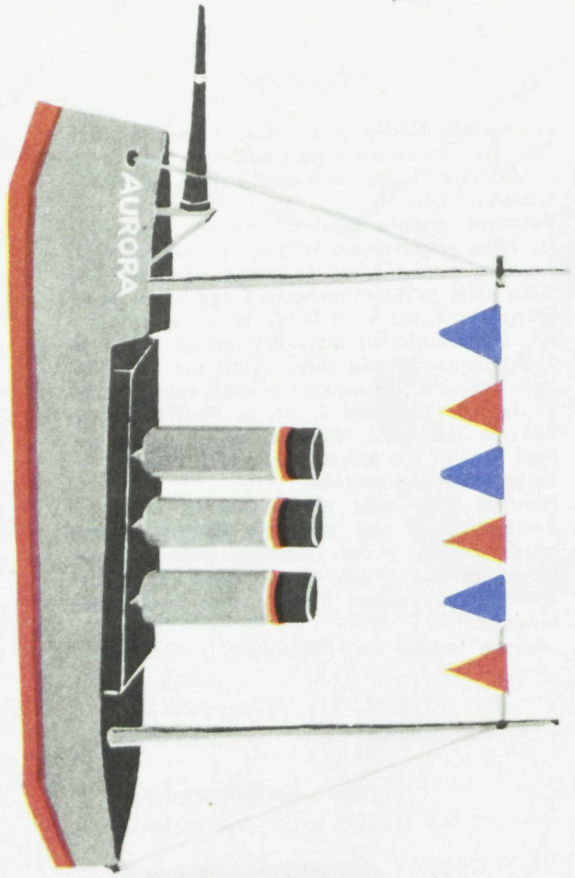
Valmista endale „Aurora“ mudel. Laevakere (1) lõika välja, murra kriipsjooni mööda kokku ja liimi otstest kinni. Laevalae osad (2, 2A) lõika välja ja liimi laevakere külge valge joone kõrgusele. Puust vooli 11–12 sm pikkused mastid, mille läbimõõt alt oleks umbes 5 mm ja ülalt 3 mm. Mastid torka läbi lae ja liimi laeva põhjale. Kriipsjooni mööda murra kokku kabiin (3). Kujundid 4, 4A ja 4B keera torudeks ja liimi kinni. Nii saad kolm korstnat, mis liimi kabiini lae külge. Nüüd liimi kabiin kokku ja ääripidi laevalaele.

Mastide külge võid niidiga siduda tuletikkudest põikpuud ehk raad ja tõmmata neilt parda äärelle niidid. Mastide külge kinnita jämedam niit, millele riputa lipud (5). Kahur valmista kujunditest 6 ja 7 ning liimi laeva ninasse.

„Aurora“ mudel on valmis.

Joonistanud K. TAMM

TEEME LAHTI POSTIPAUNA!

Minu suvised tööd

Kevadel istutas ema maja juurde lilli. Sel suvel oli palju päikest ja lilled tahtsid juua. Ema võttis siis kaevust vee välja ja mina kasts'n. Ka rohimine oli minu töö. Vahel tõmbasin mõne lilletaime välja, kuid ema ei pahandanud, sest kõiki taimi ma veel ei tunne.

Käisin isaga merel. Siis pidin tõusma koos päikesega. Mõnikord olid merel suured lained, aga ma ei kartnud – olen merega harjunud. Kaldal aitasin võrkudest lesti välja võtta.

Kui tööd-toimetused tehtud, mängisin väikese õe ja vennaga.

PEEP MIGUR,
Lohusalu Algkooli II klassi
oktoobrilaps

Lugu rebasepoegadest

Elas kord rebane, kellel oli kaks poega. Pojad olid mängimisest tüdinenud ja tahtsid luusima minna. Rebaseema keelas lapsed, kuid pojad ei kuulanud sõna. Uitasid mööda metsa ringi, kuni ära väsisid. Jäid siis ühte taluõue tukkuma. See oli jahimehe kodu. Õuest leidis ta endale toreda krae.

MARE VISBERG,
Tartu 10. 8-kl. Kooli õpilane

Ülal: ANDRUS SELJA joonistus „Loomaaias”.
All: MAIRE HAUGI joonistus „Punamütsike”.
Andrus ja Maire õpivad Tallinna 24. Keskkoolis.

Malevalaagris

Suvi algas mul toredasti. Käisin malevalaagris. Pidasime maha spordivõistlused, maastikumängu, õppisime pioneeritarkusi. Toimus kohtumine Uulu elanikega, kes jutustasid meile oma kodukoha minevikust.

Käisime ka töö! Valmistasime metskitsedele talveks vihtu, vedasime muulilt puid ja olime rühmade kaupa toimkonnas. Kuigi aeg oli lühike, jäavad laagripäevad mulle kauaks meelde.

MALLE TALVET
Pärnust

ELKND Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsioon: Nõukogu ajakiri „Täheke” nr. 10 – 1966.
Toimetuse kolleegium: L. Lilleaas, I. Linnat, E. Lootsar, H. Pukk, Č. Raigna, M. Velleste.
Peatoimetaja H. Pukk. Kunstiline toimetaja E. Pikk.
EKP Keskkomitee Kirjastus, Tallinn, Lauristini 1, tel. 422-28. Toimetuse aadress: Tallinn, Estonia pst. 4, tel. 449-70, 475-20.

Esikaanel V. KOTKA
joonistus „Meistermehed”

KES JOONISTAVAD KÕIGE PAREMINI ?

● Tuleval aastal on meie suure kodumaa 50. sünnipäev. Sel puhul korraldatakse pidustusi, ülevaatusi, näitusi ja võistlusi.

● Suvel käisin külas oma sõpradel – Läti lasteajakirjal „Zilite“ (eesti keeles „Tihane“) ja Leedu lasteajakirjal „Genys“ (eesti keeles „Rähn“). Seal siis tulime mõttele, et korraldame meiegi Suure Oktoobri 50. aastapäeva tähistamiseks oma lugejatele võistluse. Ja nimelt joonistusvõistluse! Sest joonistada armastavad ju kõik lapsed!

● Võistluse teemaks valisime „Minu kodumaa“. Siis on teil palju võimalusi ilusate ja sisukate piltide tegemiseks. Võite joonistada ehitamisest ja põllutööst, koolielust ja puhkamisest, metsast ja merest. Üldse kõigest, mis jutustab, kuidas meie kodumaal elatakse ja kui kaunis on meie kodumaa.

● Kui suured pildid te teete, see on teie enda otsustada. Samuti ka see, kas kasutate guašš- või akvarellvärve, värvilisi kriite või pliiatseid või lõikate hoopis linooli.

● Teie joonistusi ootan NSV Liidu Konstitutsiooni päevaks, see on 5. detsembriks 1966. a.

● Siis valime toimetuses kunstnikega välja 50 paremat tööd ja saadame need võistlema läti ja leedu laste joonistustega. Nii tuleb Leedu NSV pealinna Vilniusse kokku 150 kõige ilusamat joonistust. Neist seatakse üles näitus. Vilniusest rändab näitus Läti NSV pealinna Riiga ja sealt Tallinna.

● See aga pole veel kõik!

Näitusel olevatest joonistustest valivad kolme vabariigi kunstnikud välja kümme paremat. Neile lastele, kes on kõigist kõige ilusamad pildid joonistanud, anname aukirjad ja viime nad seitsmeks päevaks ekskursioonile Leningradi. Kõik, kelle tööd pääsesid näitusele, saavad mälestuseks rinnamärgi.

● Meil „Zilite“ ja „Genysegaga“ oli väga hea meel, et oskasime niisuguse võistluse välja mõelda. Ja usume, et see teile kindlasti meeldib!

● Mida veel ütelda? Ah-jaa. Joonistused palun saata „Tähekesse“ toimetusse, Tallinn, Estonia puiestee 4.

Võistlusest võivad osa võtta kõik lapsed, kes käivad kas esimeses, teises, kolmandas või neljandas klassis. Ja need poisid-tüdrukud muidugi ka, kes veel koolis ei käi.

● Ja ongi kõik ära räägitud.

● Ootan teilt väga-väga palju ilusaid joonistusi! Teid on mitukümmend tuhat ja ma loodan, et toimetusse tuleb ka mitukümmend tuhat pilti!

Palju jõudu ja hoolt teile kõigile!

Teie *Täheke*

Järelikiri! Unustasin ütelda, et kümme paremat selgitatakse välja 22. aprilliks 1967. a. –

V. I. Lenini 97. sünniaastapäevaks.

Seesama teie *Täheke*

Joonistanud H. SAMPU

SUURVÕISTLUS! SUURVÕISTLUS!

ИНДЕКС 78231
HIND 15 КОР.